

The Formation of Family Group Names and Peculiarity of the Settlement in the Village Tao

Mamia Paghava*

*Faculty of Philology, Shota Rustaveli Batumi University, Batumi, Georgia

(Presented by Academy Member Avtandil Arabuli)

ABSTRACT. Tao is a historico-geographical region of Georgia, situated on the middle reaches of the Chorokhi River. Presently it is included within the territory of the Republic of Turkey (the Erzurum and Artvin provinces). In the majority of the villages of Tao people no longer speak Georgian. Only a small number of inhabitants living by the Eliaskhevi River speak the language of their ancestors. Nevertheless, Georgian toponyms, historical monuments and castles, and ethnic customs are hitherto preserved. The present paper analyzes some dialectical and ethnological findings collected in Tao region. The present article explores the word formation of household names and the peculiarities of the settlement in Tao. As it turns out, the household names are predominantly derived from the name or nickname of the ancestor (patronymics) or are formed by adding the suffix “-ო ს ნ”, functionally the same as -ო ე ნ -თ, -ე ნ -თ||-ა ნ -თ, -ო ს ა ნ, to the stem name of the household. Based on the author's observations, -ო ს ნ, -ო ე ნ -თ, -ა ნ -თ||-ე ნ -თ, -ო ე ნ თ-თ, -ო ს ა ნ are phonemic varieties of suffixes. Families in Tao live in households, forming separate districts. The principle of word-formation for household in Tao is similar to that of the rest of the villages of Georgia. © 2018 Bull. Georg. Natl. Acad. Sci.

Key words: family group name, “name of the hut”, dialect

The purpose of the investigation is to define the specificity of the formation of family group names and the type of the settlement of old Tao, historical region of Georgia, based on the analysis of the materials collected during the expeditions. It documents the new findings of the formation of family group names and peculiarities of the settlement in the village Tao. These particular findings can serve as a vital source of re-affirming the previously published information [1; 2:191–210].

As previously mentioned, the majority of indigenous Tao people are Turkish speakers.

People speaking Georgian language and maintaining Georgian culture can only be found in Eliaskhevi. However, it is possible to find the remains of Georgian culture in Turkish speaking Tao as well, primarily with the help of the survived Georgian cultural artefacts and Georgian toponymics. Assimilated cultural memory has also preserved different episodes from ancestry life in Tao which is reflected through various stories. One of the essential parts of the “old family names” is finished with essential suffix –ოსნ, attached to the root of a male proper name or a nickname forming

a family group name. This is not a family name in the usual sense of the word. It is rather a nickname, named after the ancestor name (patronymics), e.g., ქოიდი-იანი, კავლი-იანი, მუს-იანი, *ისმაილოლი-იანი, ებ-იანი, ქოჩელი-იანი, ყურდი-იანი, აილი-იანი, კოიდი-იანი, პარელი-იანი, **ბასლი-იანი, იბრაჰიმი-იანი, ნაბ-იანი, სალი-იანი, თათარი-იანი, მაჰმად-იანი, etc.

The word **ისმაილოლი-იანი** contains two suffixes: Turkish **-ოლი** (Georgian “ზეილი” or a child) and Georgian **-იანი**. Evidently double formation is new, emerged from the period of Ottoman incursions, when they brought use of name and surname for marking person’s binomial name to be specific, the suffix „ოლი” was added to the name or a nickname of the head of the family. So Ismail’s children and their descendants became „ისმაილოლიები” and formed a new name “ისმაილოლიანი” for their genealogical branch.

The surname **ბასილაზე**, formed from **ბასილაძე** (ძ changes into ზ), is mentioned next to **ბასლიანი**. It is quite uncommon for Tao to have the last names adding “ძე” (meaning son in Georgian). We explored couple of the family names: **კილაზე** (<კილაძე), **ბალაზე** (<ბალაძე). The last one remained the toponym **Balazelar** (Georgian The **ბალაძეები**) in Utavi. It should also be noted that “ian” and “ძე” (child) (ზე) share the meaning. Shavsheti, Klarjeti and Ajara use the same word formation of full names. The last names formed this way are called nicknames or „Laghabi”.

The respondents admitted that the family names are “ლაყაბია” (which is a nickname - author) from “Old Osmanli Period” and not “soyad”’s (soyad – last name) [see.3:219]. Others also added: “I had Laghabi in the past, now Laghabi vanished” [5:363]. For the family names like that in Tao we see the word „ქოხი”, meaning name of the hut, which, in our opinion, precisely defines the peculiarity of the family name formation.

Attention should be paid to the following fact: **-ენთ** suffix the family branches is found in Shavsheti and Ajara (highlands of Ajara): შტო-გვარები: ჰაჯი-ენთი, კილდი-ენთი, ხატოჯექი-ენთი, სურათი-ენთი... [4:44-45]. The suffixes **-ისანი||-სანი** are identified in Ajarian family groups including Ajarian Muhajir descendants like ჭანი-ისანი, დურჩელი-ისანი, მოლაუსუფ-ისანი, ხოიციანი (<ხოისანი, ც:ს), ქუჩუგი-სანი, ზუბეციანი (<*ზუბეი-სანი)... [5:359]. ყულახსვანი family group names (also found in Tao ((**ყულახი-სვანი**<ყულახი-სანი, sound developed later)

Summarizing the discussion above, suffix **-იანი** is used in “The names of the Hut”, family group branches, “Laghabi family names” in Tao. **-იენთ** suffix is used in Shavsheti and Ajara. Nevertheless, **-ისანი** is found in Ajara. Functionally **-იანი**, **-იენთ**, **ენ-თ**, **-ისანი** are of the same number. [comp 6:149; 7:45; 8:3-41].

We can hereby state that the same formation of the “family group names” is found in Lechkhumuri [10:114] and Imereti [11:142] dialects. Iv. Kavtaradze confirms that suffixes **-ენ** (**-ანი**) are used for full names and plant toponyms: **თემურენი** (comp: **თემურენთი**), **გოგიანი** (||**გოგიენი**. comp: **გოგიენთი**) [12:72]. We believe that **თემურენი** is derived from **თემურენი||იანი**, and the latter from **თემურენთი**.

Suffixes **-იანი**, **-იენთ**, **ენ-თ**, **-ანი** seem to be derived from the transformation of **-ისანი** suffix. In **-იენთ**, **-ენთ** “თ” indicates plurality. It seems that these suffixes are not peculiar to any particular subculture, it is an asset of Georgia. It should also be noted that B. Jorbenadze calls derivative names formed by the suffixes **-ნი** (**ბეგონი**, **უთურგანი**), **-იანი||-იონი** (**ციხელი-იანი-ნი**, **მაკრატ-იონ-ნი**), **-ენ** (**გოჩი-ენი**), **-ენთ** (**ლაშ-ენთი**) „the name of the family” [13:199]. Thus, family-group names, the name of the household, “laghabi lastnames” and “the name of the hut” are synonymous.

Suffixes **-ნ**, **-ენ**, **-ენტ** render multiplicity, a set, while **-იან**||**-იონ** refers to the derivation from somebody [14:122]. It is stated about **-ისან**||**-სან** suffixes that an affix referring to the origin or belonging of the person, is attached to the surname or proper name of the head of the household and to the names of professions or to the ties of relationship.

Tao "family name" formation reflects the history of a Tao man. Family names with **-ოლ**' suffix replaced the family names ending with **-იან**' suffix: **ქორ-ოლ-ი**, **ჭილაბ-ოლ-ი**, **ჩაუშ-ოლ-ი**, **ფესტილ-ოლ-ი** (comp: **ფესტილი**, **ფესტილიანი**), **ქუჩუკადა-ოლ-ი**, **ბასილ-ოლ-ი** (comp: **ბასილიანი**). Evidently the family names with **-ოლ**' are created in a similar way to those with **-იან**' suffix. Although the principle is similar, the formation is different. The transition reflects a cultural dynamics, the process of substituting one culture by another. Though, Tao people through their cultural memory still preserve the old testamentary from their ancestors. Apparently historic and cultural memory is stable and undergoes minimal changes over the time period. There are other family names and family group names in Tao: **-ებ** suffixes: **ხლათ-ებ-ი**, **ზურნ-ებ-ი**, **ბასტა-ებ-ი**, **ფესტილ-ებ-ი**, **ფუქშ-ებ-ი**, **თოზულ-ებ-ი**, **პაწა-ებ-ი**, **ყემბერ-ებ-ი**, **შირინ-ებ-ი**... It is interesting to note that in some cases suffixes **-ებ** and **-იან** interchange: **ხლათ-ებ-ი** – **ხლათ-იან-ი**, **ფესტილ-ებ-ი** – **ფესტილ-იან-ი**, **ტარლოლ-ებ-ი** – **ტარლოლ-იან-ი**.

Apart from **-ებ**', Turkish suffixes **-ლარ**||**-ლერ** were used: **დურსუნ-ლარ**, **ტულუს-ლარ**, **ყარაღა-ლარ**, **შუქრი-ლარ**, **მემიშ-ლერ**, **კოკრი-ლერ**, **ყადი-ლარ**... Very often **-ებ** and **-ლარ**||**-ლერ** suffixes are used next to each other: **ყარაღებ-ი** – **ყარაღა-ლარ**, **მემიშ-ებ-ი** – **მემიშ-ლერ**. Family name **ქოდადიკო** was found as the surname with rare formation. We believe it is a nickname, the meaning of which falls into oblivion.

Tao family group names have various structures. They are formed by means of:

Proper noun: **ვაჩეთები**, **ბექირიანი**, **შირინები**||**შირინიანი**, etc.

Craft names: **ხოჯიანი**, (**muslimmoollah**), **მეძალენი**, (**dog caretaker**), etc.

Nicknames: **ჩოლაღიანი**||**ჩოლაღები**, **კუდიანი** (**კუდიანი** - a nickname given to Turkish people by Georgians), **თულუღიანი**, etc.

Origin: **ქვაბელი**, etc.

Other groups can also be identified.

Family-group names living in the village are particularly identified through the structure of the settlement. It is important that geographical names preserved the names of the groups who still live here, as well the names of the family groups not residing there anymore. That is further proof that "the language of the land" is stable and "toponym" "remembers" the one that was forgotten by the village.

Name of the places connected with family group names, preserved plural forms (Nariani). However, in some expressions only one **ნ**' sound (instead of **-იან'ნ**' they say **ian'**).

Names of the living areas connected with family group names were formed by **-ეთ** suffix:

Kvabagi: **ქვაბელეთი**, **ფილაღრეთი**||**ფილაღრეთი**...

Utavi: **ვარღანეთი**, **კალმახათ**'||**კალმახეთ**', **ნახსეთ**'...

Zghapori: **გირგოლეთ**', **შავღალეთ**', **ჭოლეთ**', **კოზანეთ**', **წუმახეთ**', **ხოსილეთ**'...

One of the main functions of **-ეთ** -suffix is to form geographical names from anthroponomics [see. 8:7; 15:21]. Nevertheless, there are also some other opinions in Kartvelology.

We should note that Utavi and Zghapori are Turkish, but the villages preserved Georgian pattern of formation for family group names:

With suffix **-ებ**: **ხიწითები**, **ვაჩეთები**, **ტარლოლები**;

The suffix **-ებ**' was replaced by Turkish **-ლარ**||**-ლერ** in modern age: **ხოლოღარ**, **დევეღარ**, **ალიგიღლერ**, **ბალაზღღარ**.

Sometimes the connection with family group names is indicated with the composition, expressed

with the following example: the first part - full name and the second part:

კარი: ცუცეკარი, დოლეკარი, წითლეკარი, ომერიანკარი... I would draw attention to the fact that sometimes suffixes კარი' and ებ' interchange: It is ვაჩეკარი, they call it ვაჩეთებ (Pishnarkhevi). Similarly: აზლენკარი – აზლენები. The interchange of suffixes კარ' and –იან are proved as well: ომერიანკარი – ომერიანი, ონახიანი – ონახეთკარი...

ყანა (cornfield): კოჩიან ყანა, კოდელიან ყანა, ფუქუმბ ყანა...

ჭალა (Grove): სალიან ჭალა, ეიბიან ჭალა, ხატიან ჭალა, ყანთრენ ჭალა...

აგარა: ცუცაგარა (Agara – Here: a summer place - Saba).

დუზი: ბასლიან დუზი (Comp. in Georgian Field of Baslians)...

Surname settling in the district Tao is not the only case. Similar situation is found in Shavsheti, Klarjeti, Machakhela, Ajara. Settlements of Abkhazian [16:26], Svan [17:158; 18:270] and other Georgian villages based on the same principles.

Acknowledgement. The research was carried out within the framework of the project “Tao” (№217996; 13.12.2016), funded by the Shota Rustaveli National Science Foundation..

ფილოლოგია

შტო-გვარის სახელთა წარმოება და ტაოური სოფლის დასახლების ერთი თავისებურება

მ. ფალავა

მ. რუსთაველის ბათუმის უნივერსიტეტი, ფილოლოგიის ფაკულტეტი, ბათუმი, საქართველო

(წარმოდგენილია აკადემიის წევრის ა. არაბულის მიერ)

ისტორიულ ტაოში სავსე ექსპედიციებით შეკრებილი დიალექტოლოგიური და ეთნოლოგიური მასალების ანალიზით ნაშრომში შესწავლილია შტო-გვარის წარმოებისა და ტაოური სოფლის დასახლების ერთი თავისებურება (ავტორი შტო-გვარს უწოდებს „მეტსახელ გვარს“, „ლაღაბ გვარს“ („ლაღაბი“ იგივე მეტსახელია), „ქობის სახელს“ (შდრ. „სახლის სახელი“), რამდენადაც ასეთი „სახელი“ ოჯახის, ჩამომავლობის აღმნიშვნელია).

შტო-გვარს საფუძვლად უდევს წინაპრის სახელი (პატრონიმი) ან მისი ფუნქციით ნახმარი მეტსახელი, მაწარმოებლად კი უმეტესად გამოყენებულია –იან სუფიქსი, რომელიც ფუნქციურად იგივეა, რაც –იენ-თ, –ენ-თ||-ან-თ, –ისან. ავტორის დაკვირვებით, –იან, –იენ-თ, –ან-თ||-ენ-თ –ისან სუფიქსის ფონეტიკური სახესხვაობებია. ტაოურში შტო-გვარის საწარმოებლად ასევე გამოყენებიათ –ებ და მისი ფუნქციური შესატყვისი თურქული –ლარ||-ლერ სუფიქსი.

ტაოური სოფელი საყურადღებოა იმითაც, რომ შტო-გვარები ჯგუფებად ცხოვრობდნენ და ქმნიდნენ უბანს. არის შემთხვევები, რომ შტო-გვარი სოფელში აღარ ცხოვრობს, სოფლის ტოპონიმის კი შეუნახავს მისი ხსოვნა. ასეთი ტოპონიმები უმეტესად ნ'არიან

მრავლობითშია, ან –ეთ (||-ათ) სუფიქსითაა ნაწარმოები: ფუჩიანნი, არტანნი... ფილაღრეთ, კალმახათ||კალმახეთ... შტო–გვართა განსახლების თვალსაზრისით ტაოური სოფელი განმარტოებით არ დგას, ანალოგიური სურათია საქართველოს სხვა კუთხეებშიც.

REFERENCES

1. Paghava M. (2014) Toponyms with “Kar” suffix in Klarjeti. XXXIV Materials of Republican Dialectological Session, Tbilisi.
2. Paghava M. (2017) Recordings from Klarjeti, Tbilisi.
3. Paghava M. (2017) Surnames Containing Nicknames in Chorokhi Valley. Transactions' of the Ajara Autonomous Republic Regional Scientific Center of the Georgian National Academy of Sciences, II, Tbilisi.
4. Paghava M. (2011) Shavshetian records, Tbilisi.
5. Paghava M. (2016) With Muhajirs' descendants, Tbilisi.
6. Jorbenadze B., Kobaidze M. Beridze M. (1998) Dictionary of Georgian Language morphemes and modal elements, Tbilisi.
7. Topuria V. (1959) For description of Racha Mountain. Structural issues of Kartvelian Languages, I, Tbilisi.
8. Paghava M. (2015) Formation with Oden – suffix in Klarjeti toponymy. BSU Faculty of Humanities, Centre of Kartvelology, Complete Works, X, Batumi.
9. Nizharadze Sh. (1971) Ajarian dialect in Georgian Language, vocabulary, Batumi.
10. Alavidze M. (1941) The peculiarities of Lechkhumian dialect. Works of Kutaisi Pedagogical Institute, II, Kutaisi.
11. Kavtaradze Iv. (1964) For the History of Georgian Language in XII-XVIII Centuries, Tbilisi.
12. Kavtaradze Iv. (1985) Mokhevian dialect in Georgian Language, Tbilisi.
13. Jorbenadze B. (1989) Georgian dialectology, I, Tbilisi.
14. Shanidze A. (1973) Grammar Basics of Georgian Language I, Tbilisi.
15. Mskhaladze Al. (1954) For the Toponymy of Machakhela Valley. BPI student works, I, Batumi.
16. Gvantseladze T. (2011) Abkhazian Language- Structure, History, Functionality, Tbilisi.
17. Kaldani M. (1974) The Suffixes Forming Nominative Case and Plural Forms in Svan Dialect. The Structures of Kartvelian Languages, IV, Tbilisi.
18. Chantladze I. (1967) The Formation of Family Group Names and the Cases in Svan Language. Georgian Science Academy Periodical, 6, Tbilisi.

Received December 19, 2017